Plany Zrównoważonej Mobilności Miejskiej (SUMP)

Warsztaty - analiza stanu mobilności

Podejście do analizy na potrzeby SUMP

Podejście i narzędzia pozwalające osiągać dobre praktyki w zakresie analizy transportu i diagnozy

Warszawa – 28/11/2019

Joseba Izquierdo

Jaspers
Joint Assistance to Support Projects in European Regions

Plan prezentacji

1. Kluczowe etapy SUMP i rola analizy
2. Kluczowe aspekty analizy
3. Kluczowe elementy składowe analizy
4. Typy analiz i narzędzia wykorzystywane do ich opracowywania
5. Wyniki analiz
6. Wnioski i zalecenia
7. Przykłady

Kluczowe etapy SUMP i rola analizy

Tworzymy plany, aby uzyskać informacje i uporządkować proces podejmowania decyzji.

Na etapie planowania, analiza oparta na właściwych informacjach i odpowiednio przeprowadzona, jest kluczem do ustalenia związków pomiędzy dostrzeganymi problemami, możliwościami i najwłaściwszymi sposobami odniesienia się do nich.

"Analiza polega na szczegółowym studiowaniu lub badaniu jej przedmiotu w celu lepszego jego zrozumienia"

1: Utworzenie struktur roboczych
2: Określenie ram planowania
3: Analiza stanu mobilności
4: Budowa i wspólna ocena scenariuszy
5: Opracowanie wizji i strategii z interesariuszami
6: Określenie celów i wskaźników
7: Wspólny z interesariuszami wybór pakietów działań
8: Uzgodnienie działań i obowiązków
9: Przygotowanie do przyjęcia i finansowanie
10: Zarządzanie wdrażaniem
11: Monitorowanie, adaptacja i komunikacja
12: Przegląd i wyciąganie wniosków

Kluczowe aspekty analizy

Analiza sytuacji w zakresie mobilności (SUMP)

- Wynikiem etapu analizy SUMP musi być **solidna diagnoza** sytuacji bieżącej i jej prawdopodobnego rozwoju w przyszłości; jest to początek logicznego i możliwego do prześledzenia procesu: **analiza - cele - scenariusze i alternatywne rozwiązania operacyjne - działania**;
- Wyniki analizy muszą zawierać odpowiednie **informacje pozwalające na podjęcie decyzji** przez poddanie ocenie (potwierdzenie albo zanegowanie) najważniejszych domniemanych problemów transportowych;
- Analiza jest najlepszym sposobem na **przetestowanie** naszej aktualnej i przyszłej zdolności do reagowania na postanowienia **polityk wyższego szczebla i cele strategiczne**;
- Analiza potrzebna jest również do **rozpoznania właściwych rozwiązań**.

- **Doniosłość scopingu:**

  - Łagodzenie ryzyk dla terminów i budżetu odbywa się na etapie analizy, która musi być realistyczna (np. wskazywać czy istnieją dane i umiejętności) oraz odpowiednia do założonego celu;
  - Zrozumienie sytuacji lokalnej jest kluczowe, ślepe imitowanie innych SUMP nie ma prawa przynieść sukcesu!
  - Dane wejściowe przekazane przez interesariuszy, instytucje publiczne i z innych źródeł powinny zostać poddane ocenie celem określenia zakresu analizy w ramach SUMP i innych potrzeb (narzędzi, danych).

Kluczowe elementy składowe analizy

Dzięki analizie musimy ocenić i zrozumieć...

1. Bazę socjoekonomiczną będącą generatorem potrzeb transportowych (demografię, zachowania, gospodarkę, plany i politykę zagospodarowania przestrzennego, wynikający z tych czynników układ transportowy);
2. Działanie systemu transportowego z uwzględnieniem wszystkich jego gałęzi, punktów styku i całościowe funkcjonowanie;
3. Skutki/oddziaływanie transportu i działania (środowisko, gospodarka, społeczeństwo, zmiany klimatu, etc.).

...aby możliwe było zaproponowanie działań opartych na rzeczywistych potrzebach.

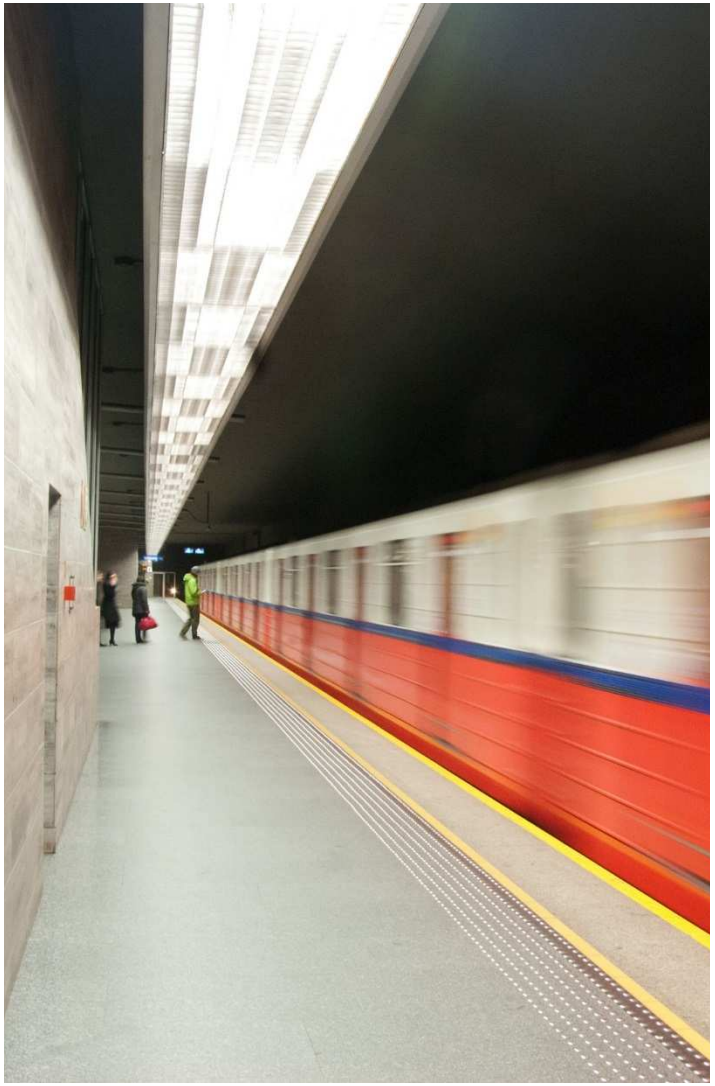

Typy i narzędzia analizy (I)

"Jeśli jedynym narzędziem, którym dysponujemy jest młotek, kuszące może być traktowanie wszystkiego jakby były to gwoździe".

•Stosuje się różne rodzaje **analiz** aby **zasilić plan** właściwymi informacjami pozwalającymi zweryfikować zidentyfikowane problemy i możliwości; wykorzystuje się w tym celu konkretne narzędzia;
•Dysponujemy różnymi rodzajami **narzędzi analitycznych**. Struktura analizy i zaproponowane narzędzia muszą **współgrać ze sobą, być zgodne z wybraną metodologią i wspierać jej realizację**;
•**Etap scopingu** będzie kluczowy dla określenia **(1) typów analizy, (2) potrzebnych narzędzi oraz (3) sposobu ich integracji**;

•Odnośnie narzędzi analitycznych:

- Powinny one dawać wiarygodne, jednoznaczne, terminowe i użyteczne (możliwe do wykorzystania) wyniki;
- Można wykorzystać standardowe pakiety oprogramowania dostępne na rynku, narzędzia wykonane na zamówienie lub dowolną kombinację obydwu rozwiązań.
- Tam, gdzie można wykorzystać różne równorzędne rozwiązania, należy dopuścić elastyczność przy jednoczesnej dbałości o jakość (dostosowanie do danego celu, terminowe dostarczenie wiarygodnych wyników, łatwość użytkowania i interfejs);
- Narzędzia mogą również odegrać kluczową rolę w obróbce i przedstawianiu wyników;
- Należy rozważyć wykorzystanie narzędzi lokalnych (np. modelu transportowy), pamiętając jednak o uwzględnieniu ich mankamentów.

Rodzaje analiz i narzędzia (ii)

- **Analiza popytu:** modelowanie popytu ma na celu dogłębne zrozumienie głównych czynników mobilności oraz związanych z nimi potrzeb:
  - Modele transportowe wynikające z zagospodarowania przestrzennego: ocena potrzeb w zakresie mobilności generowanych przez poszczególne polityki rozwoju i zagospodarowania przestrzennego;
  - Czteroetapowe modele transportowe: W ramach pełnej funkcjonalności pozwalają wyliczać generowane podróże, ich rozkład, preferowane środki transportu i trasy na podstawie danych społeczno-ekonomicznych i dotyczących sieci;
  - Narzędzia symulujące transport i ruch: replikują działanie danego wycinka systemu transportowego w określonym czasie, często na podstawie zewnętrznych danych popytowych.
- **Modelowanie dostępności oraz analiza przestrzenna oparta na GIS:** czas przejazdu od drzwi do drzwi, bariery, dostępność społeczna;
- **Ocena bezpieczeństwa ruchu:** oparta na danych o wypadkowości, potencjalnie może być powiązana z analizą przestrzenną;
- **Ocena eksploatacyjna:** dla całego układu lub danej gałęzi transportu, służąca ocenie wydajności i możliwości usprawnień (np. w zakresie autobusów gminnych, zarządzania ruchem lub parkowaniem, stanu i utrzymania infrastruktury);
- **Ocena ekonomiczna:** możliwa do przeprowadzenia na późniejszym etapie planu;
- **Analiza oddziaływania na środowisko/społeczeństwo** (n.p. aktualnej sytuacji transportowej); oraz
- **Zmiana klimatu** - łagodzenie i adaptacja.

Wyniki analiz

Dobre wykorzystanie analiz

•Rezultatem etapu analizy jest zbiór wyników w ujęciu ilościowym, jakościowym i graficznym, które należy przełożyć na jednoznaczne wnioski odnoszące się do zidentyfikowanych problemów transportowych;
•Proces ten wymagał będzie obróbki, harmonizacji i konsolidacji poszczególnych wyników;
•Może zaistnieć potrzeba stworzenia dodatkowo niestandardowych raportów i materiałów informacyjnych oprócz tradycyjnych raportów technicznych. Takie opracowania można wykorzystać do przekazania ustaleń analiz mieszkańcom i decydentom (np. podczas konsultacji z interesariuszami i mieszkańcami), co umożliwi przeprowadzenie dyskusji i osiągnięcie konsensusu przed przystąpieniem do kolejnych istotnych etapów planowania;
•Na te zadania należy przeznaczyć odpowiednią ilość czasu i zasobów, dla zagwarantowania kompleksowej diagnozy sytuacji transportowej i uniknięcia niedostatecznego wykorzystania bardzo wartościowych danych;
•Wykorzystanie platformy opartej na GIS może znacznie uprościć pracę, o ile zostanie ona dobrze zaplanowana i z góry przemyślana.

Wnioski i zalecenia

Analiza nie jest celem samym w sobie - powinna prowadzić do konkretnych wniosków!

- **Wynikiem etapu analizy SUMP** musi być **właściwe i dogłębne zrozumienie sytuacji transportowej**, potwierdzające **faktyczne problemy i ich najważniejsze przyczyny**;
- Analiza powinna uwzględniać **główne społeczno-ekonomiczne czynniki mobilności**, **działanie** układu transportowego **oraz** związane z transportem **oddziaływania** społeczne, ekonomiczne, środowiskowe i klimatyczne;
- **Właściwe określenie zakresu** fazy analizy **ma kluczowe znaczenie** dla jakości planu. Poszczególne analizy oraz narzędzia w nich wykorzystane muszą być **właściwie dobrane do wyznaczonego celu i dawać jednoznaczne, użyteczne wyniki w wyznaczonym czasie**;
- **Prace analityczne** będą prowadzone **jeszcze na kilku kolejnych etapach planu**, w głównej mierze w oparciu o przeprowadzone analizy i narzędzia wykorzystane na etapie analizy;
- Produkty analiz nie stanowią końcowego wyniku analizy. **Niezbędna będzie harmonizacja, obróbka i analiza logiczna początkowych wyników**;
- **Wynikiem solidnie przeprowadzonego etapu analizy będą jednoznaczne i uzasadnione wnioski** stanowiące wkład do kolejnych etapów planu.

Podejście do analizy na potrzeby SUMP

Przykłady

1. Narzędzia analityczne na bazie GIS
2. Narzędzia oceny popytu
3. Ocena bezpieczeństwa
4. Scoping - przykład 1
5. Scoping - przykład 2
6. Scoping - przykład 3

Przykład 1 - narzędzia analityczne na bazie GIS

- Systemy informacji geograficznej (GIS) są standardowym i ugruntowanym sposobem przechowywania, tworzenia georeferencji i analizowania danych społeczno-ekonomicznych, transportowych i innych.
- Główną zaletą tego podejścia jest wykorzystanie jednej platformy prezentacji i analizy danych jako wkładu do procesu planowania (od etapu scopingu po przekazanie wyników).
- GIS (często w połączeniu z innymi narzędzami) ma wiele potencjalnie użytecznych zastosowań na etapie analizy SUMP:

  - Może stanowić **podstawę do zbierania i przechowywania uzyskanych od mieszkańców danych** o problemach transportowych; na przykład, z wykorzystaniem narzędzia online (potencjalne zalety w porównaniu do klasycznej ankiekty);
  - Do bazy danych GIS **stosunkowo łatwo dodać wsad o charakterze big data** (np. zanonimizowane dane o podróżach ze smartfonów);
  - **Analiza przestrzenna** oparta o dane demograficzne, ekonomiczne i transportowe (np. służąca określeniu obszaru, z którego pasażerowie dostają się do transportu publicznego pieszo)
  - Chociaż istnieją narzędzia przeznaczone specjalne do tego celu, GIS może stanowić bazę do **oceny oddziaływania transportu na środowisko** na poziomie planowania;
  - Rozwiązanie to może mieć znaczący potencjał związany z **adaptacją do zmian klimatu** (np. polegający na zapewnieniu, że proponowane rozwiązania infrastrukturalne powstawać będą poza obszarami uznanymi za szczególnie wrażliwe na ekstremalne zjawiska klimatyczne).

Przykład 1 - narzędzia analityczne na bazie GIS (II)

BRD, diagnoza, klasyfikacja ryzyka

powiaty

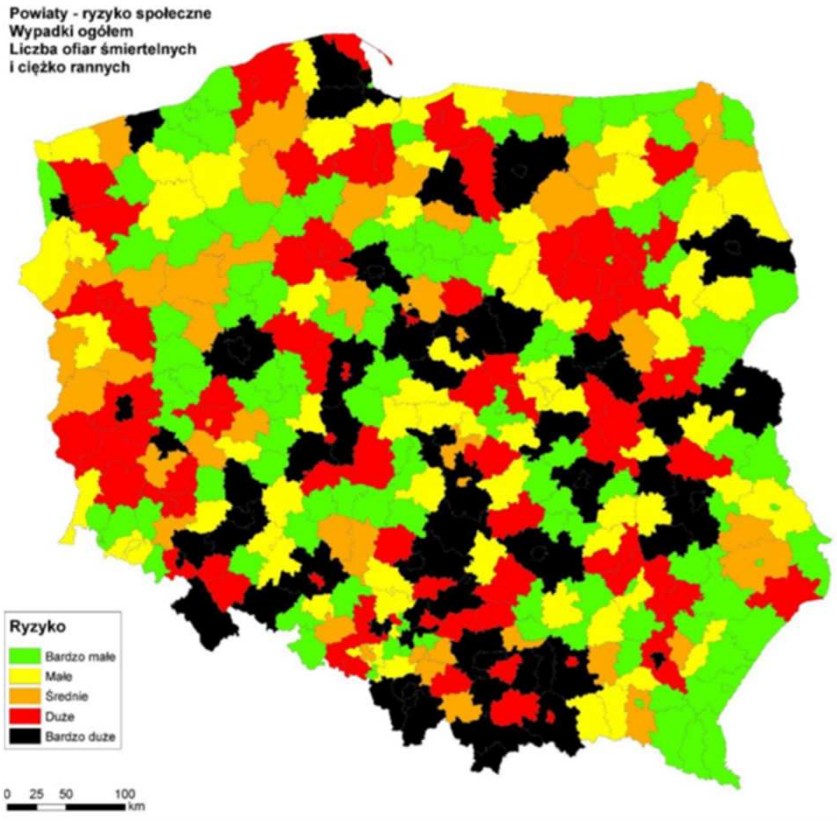

drogi wojewódzkie

http://krbrd.gov.pl/pl/pozostale.html

Przykład 1 - narzędzia analityczne na bazie GIS (III)

Narzędzia interaktywne i grupowe

- Mapowanie grupowe oparte o GIS;
- Lokalny punkt widzenia na bieżące problemy;
- Burza mózgów, wymyślanie wariantów;
- Informacja zwrotna, konsultacje w całym procesie planowania i wdrażania;
- Georeferencja, kompatybilność i możliwość łączenia z innymi zbiorami danych; oraz
- Niski koszt, transparentność, dostępność (bazy danych).

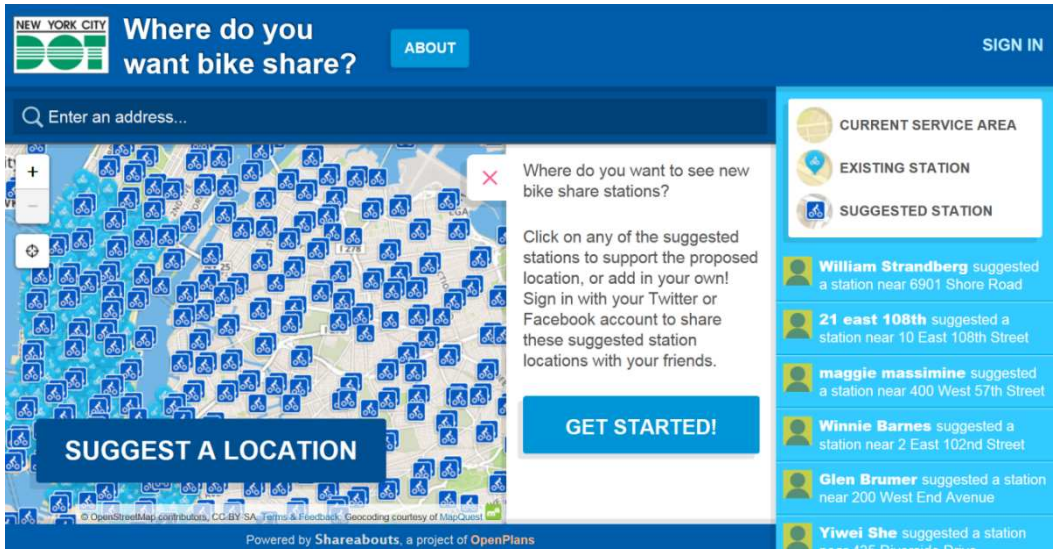

Źródło: NYC DOT (http://nycbikeshare.herokuapp.com/)

Przykład 1 - narzędzia analityczne na bazie GIS (III)

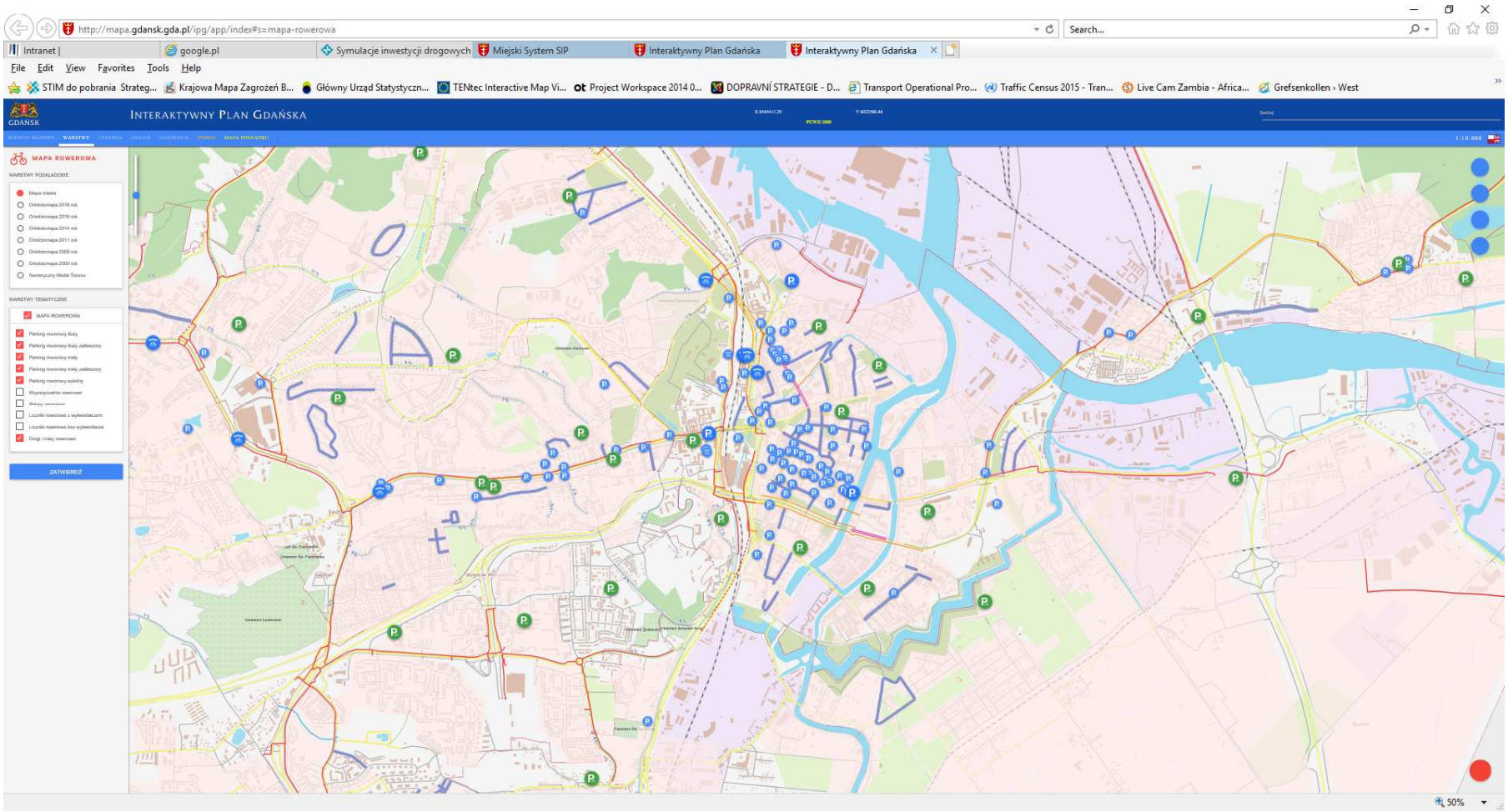

Źródło: http://gis.gdansk.pl/#portfolio

Przykład 1 - narzędzia analityczne na bazie GIS (IV)

Analiza przestrzenna (na bazie GIS)

- Mapowanie danych społeczno-ekonomicznych/transportowych/innych;
- Łączny czas przejazdu, izochrony i dostępność;
- Testowanie polityki zagospodarowania terenu;
- Analiza wypadków;
- Zasięg sieci transportu publicznego oraz rowerowego i optymalizacja usług;
- Preferowane trasy podróży;
- Wyniki w formie wizualnej, łatwe do zrozumienia. Demonstracja korzyści płynących z działania/strategii wsparte wynikami analiz;
- Możliwości związane z rozwiązaniami z dziedziny smart city/big data;
- Kompatybilność z innymi narzędziami opartymi na GIS (np. modelem transportowym).

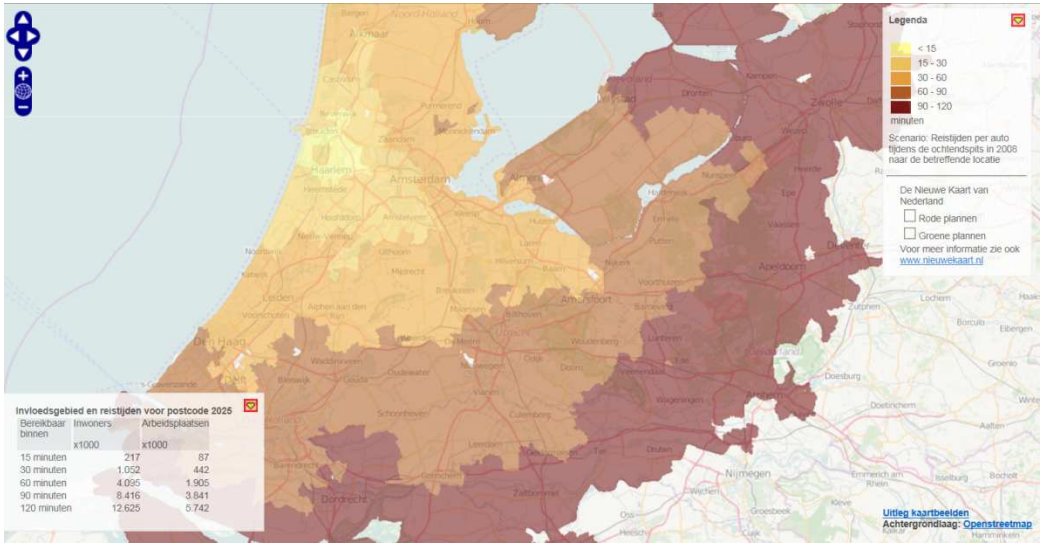

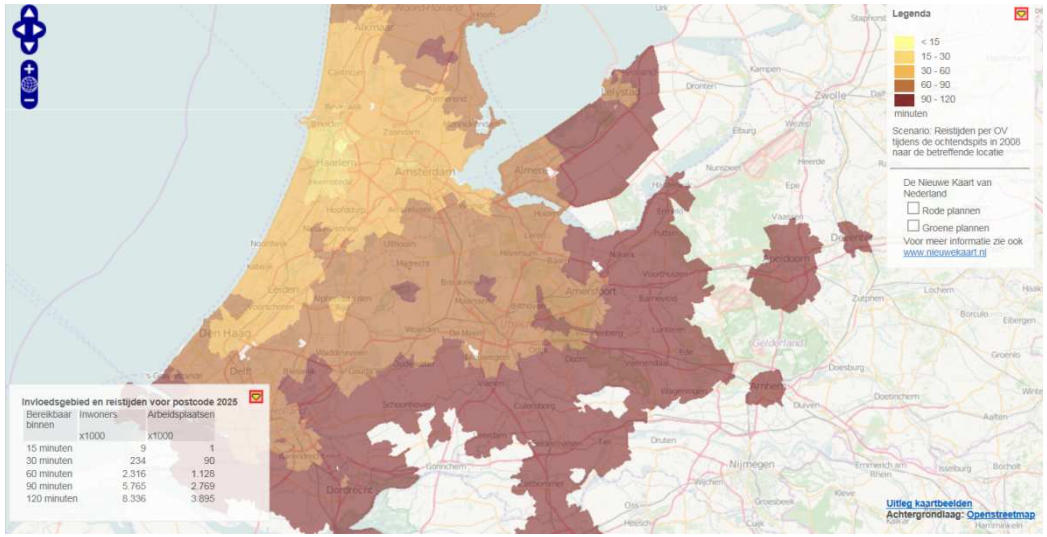

Źródło: De Nationale Bereikbaarheidskaart (http://www.bereikbaarheidskaart.nl/)

Przykład 1 - narzędzia analityczne na bazie GIS (V)

Analiza przestrzenna (na bazie GIS)

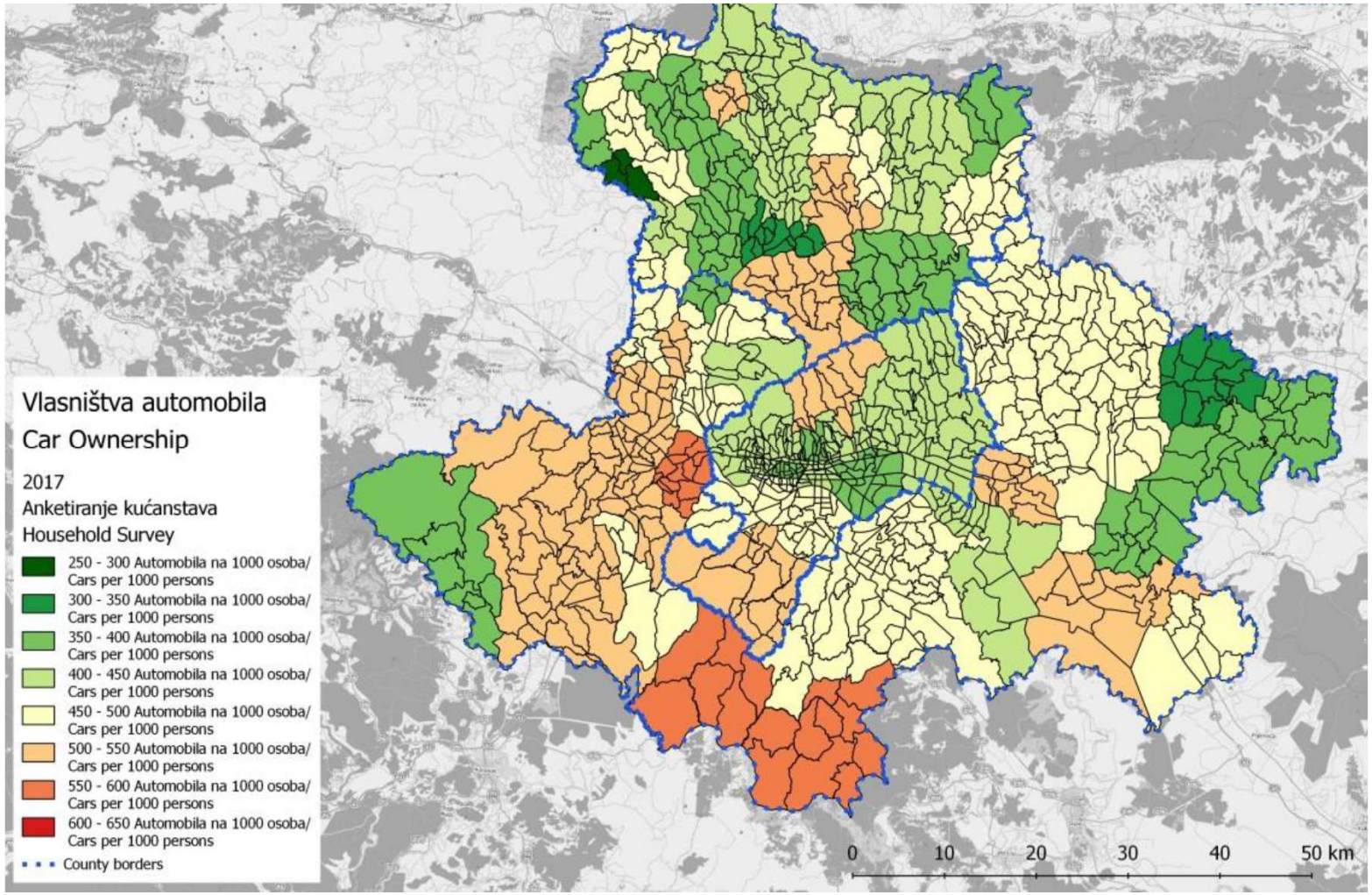

Przykład 2 - Narzędzia oceny popytu (I)

Analiza przestrzenna

Dostępność transportowa Polski

Ocena oddziaływania rozwoju sieci drogowej

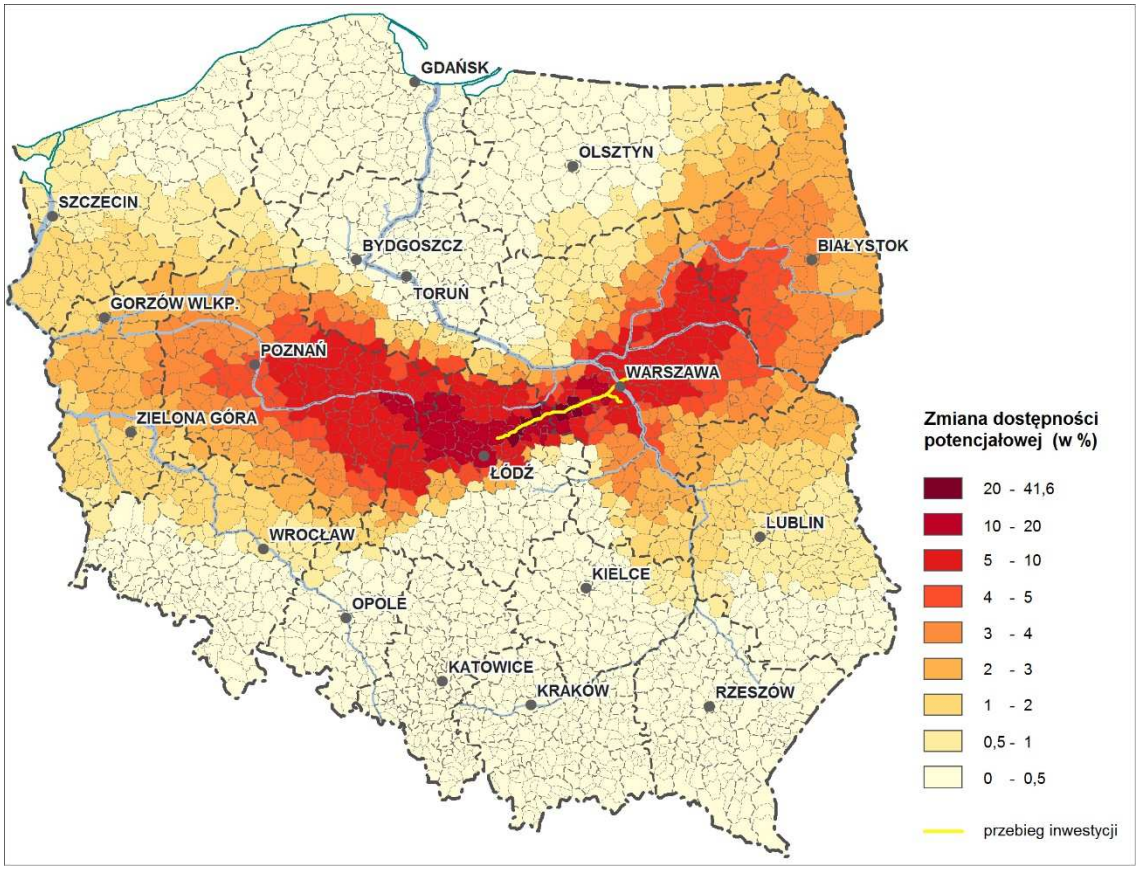

Autostrada A2 na odcinku Łódź - Warszawa i odcinki S2 i S8 w Warszawie

http://www.igipz.pan.pl/accessibility/pl/mapy.html

Przykład 2 - Narzędzia oceny popytu (I)

Modele zagospodarowanie przestrzenne i transport

- Generowanie i rozkład podróży;
- Dobre rozumienie strategiczne i analiza popytu;
- Relatywnie proste i szybkie w użyciu;
- Ograniczone wymagania w zakresie danych ruchowych;
- Może posłużyć jako baza dla czteroetapowego modelu transportowego;
- Idealne do oceny w ujęciu długoterminowym zagospodarowania terenu, polityk planowania aglomeracyjnego i ich wpływu na sytuację transportową;
- Mogą być wykorzystywane do wspierania decyzji w zakresie optymalizacji infrastruktury lub usług w wybranych korytarzach;
- Planowanie w zakresie środowiska/emisji;
- Przykłady: Bruksela, Cambridge, Londyn, Dortmund, San Francisco.

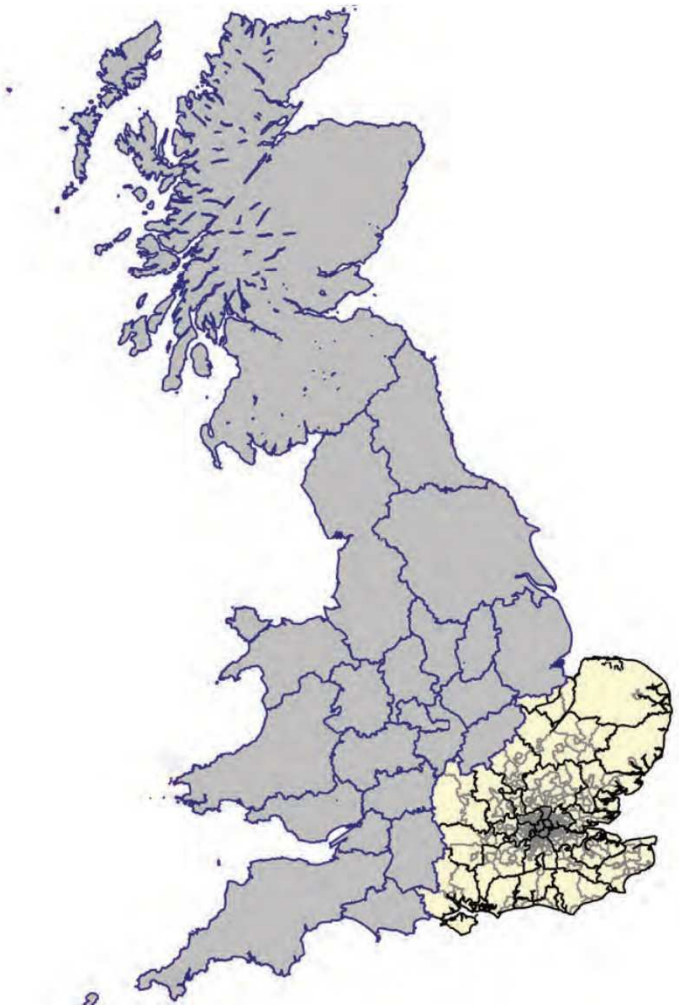

Źródło: Transport for London (TfL) (http://www.tfl.gov.uk)

Przykład 2 - Narzędzia oceny popytu (II)

Narzędzia mikrosymulacyjne

- Co do zasady nie sprawdzają się na poziomie strategicznym. Opracowane do analizy ograniczonych obszarów o mieszanych funkcjach i skomplikowanych interakcjach w warunkach szczytowego popytu;
- Choć lepiej nadają się do oceny przyszłych scenariuszy i działań, mogą być bardzo przydatne do analizowania istniejących problemów przepustowości/ obszarów problemowych;
- Tylko ruch lub transport wielogałęziowy. Mogą wiarygodnie symulować ruch pieszy i rowerowy;
- Wynik w formie wizualnej, użytecznej do celów komunikacyjnych. Uśrednione dane mogą być trudne w obróbce;
- Problemy z zatłoczeniem, duże imprezy;
- Plany zarządzania ruchem i parkowaniem;
- Skomplikowane skrzyżowania (np. miejski odcinek obwodnicy autostradowej);
- Skomplikowana eksploatacja autobusów lub kolei (np. ocena systemu doładowywania autobusów elektrycznych);
- Działaniem w ramach SUMP może być przeprowadzenie bardziej szczegółowego studium ruchowego.

Przykład 3 - Ocena bezpieczeństwa

Obszarowe ograniczenie prędkości realizowane środkami uspokojenia ruchu

- Potrzebne do identyfikacji i potwierdzenia problemów z bezpieczeństwa/obszarów problemowych;
- Może być powiązana z analizą przestrzenną GIS;
- Może wystąpić potrzeba zastosowania narzędzi oceny ruchu do zbadania aktualnych warunków ruchu (lub proponowanych działań);
- Można przeprowadzić również analizę środowiskowych i społecznych oddziaływań ruchu;
- Uwzględnienie aktywnych środków transportu.

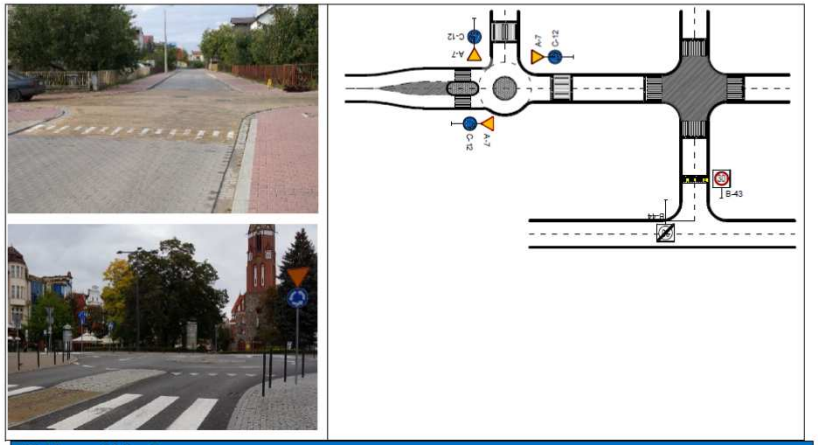

Efektywność środka

Środek	Lokalizacja	Redukcja wypadków	Rodzaj wypadków	Ciężkość wypadków	Uwagi
Wprowadzenie „stref za-mieszkania" lub stref „Tempo 30"	tereny miejskie	22%	wszystkie	lekko ranni	
	tereny miejskie	37%	związane z prędkością	lekko ranni	
	tereny miejskie	35%	wszystkich	ofiary śmiertelne, ciężko ranne	
	tereny miejskie	53%	związane z prędkością	ofiary śmiertelne, ciężko ranne	

Źródło: Wytyczne zarządzania prędkością na drogach samorządowych – część I

Wytyczne zarządzania prędkością na drogach samorządowych – część I"

http://krbrd.gov.pl/pl/pozostale.html

Przykład 4 - Scoping dla małego miasta

Małe miasto mające 50 000 mieszkańców ma prostą strukturę, podobnie prosty jest jego system transportu publicznego (TP) składający się z 2 linii autobusowych' kursujących głównym korytarzem centralnym, obsługujących dwa najważniejsze obszary podmiejskie. W szczycie porannym i popołudniowym występuje umiarkowane zatłoczenie, głównie w okolicach szkół i centrum, gdzie zlokalizowana jest większość miejsc pracy. Występują również problemy związane z ruchem dotyczące bezpieczeństwa (wiele wypadków, głównie potrąceń rowerzystów i pieszych przez samochody). Prognozy mówią o utrzymaniu się liczby mieszkańców na niezmiennym poziomie, jednak wkrótce może dojść do otwarcia dużego centrum handlowego kierującego ofertę do klientów z całego regionu (gmina nie wskazała jeszcze jego lokalizacji).

Wizja strategiczna dla miasta i wyzwania?

Z jakimi problemami transportowymi aktualnie boryka się miasto? Bezpieczeństwo, niski poziom wykorzystania TP?

Z jakimi problemami transportowymi miasto będzie musiało się zmierzyć? Ruch związany z handlem/czasem wolnym?

W jaki sposób najlepiej ocenić i zweryfikować pozytywnie/negatywnie te czynniki? Ocena bezpieczeństwa? Preferencje użytkowników? Aktualny i przyszły zasięg TP?

Jakie narzędzia najlepiej nadają się do przeprowadzenia tej oceny? Jakie dane wejściowe będą potrzebne?

Jak możemy zapewnić trwałość wykonanej pracy? Dostępność pełnych wyników do dalszego wykorzystania? Interakcja i synergie z zespołem planowania zagospodarowania przestrzennego?

Przykład 5 - Scoping dla średniego miasta

Miasto mające 250 000 mieszkańców o zmniejszającej się i starzejącej populacji. Miasto obsługiwane jest przez sieć trolejbusów i autobusów, która boryka się z problemami finansowymi i postrzegana jest jako nieatrakcyjna. Planowana obwodnica w postaci drogi szybkiego ruchu ma załatwić problem zwiększonego ruchu w mieście i obsłużyć niedawno powstałe osiedla mieszkaniowe i obszary handlowe. W mieście jest duży uniwersytet i duża grupa studentów. Miasto ma ambitne plany wdrażania trwałych, zeroemisyjnych, innowacyjnych rozwiązań we wszystkich branżach.

Wizja strategiczna i wyzwania? Czy jest to wykonalne? Jakie byłyby oddziaływania? Jak możemy je zrealizować?

Jakie są główne problemy transportowe? Niskie wykorzystanie TP? Rozprzestrzenianie się miasta? Taryfy w TP?

Z jakimi problemami transportowymi miasto będzie musiało się zmierzyć w przyszłości? Degradacja systemu TP? Zwiększenie uzależnienia od samochodów? Zaspokojenie potrzeb w zakresie mobilności starzejącej się populacji?

W jaki sposób najlepiej ocenić i zweryfikować pozytywnie/negatywnie te czynniki? Analiza przestrzenna GIS? Ankieta użytkowników? Modelowanie popytu?

Jakie narzędzia najlepiej nadają się do przeprowadzenia tej oceny? Jakie dane wejściowe będą potrzebne?

Jak możemy zapewnić trwałość wykonanej pracy? Utworzenie wydziału GIS i analiz? Dysponent modelu transportu? Informacja zwrotna i zalecenia dotyczące wizji i ambicji miasta?

Przykład 6 - Scoping dla dużego obszaru miejskiego

Duża konurbacja licząca 1 000 000 mieszkańców składająca się z kilku gmin. Istnieje kompleksowa sieć transportu publicznego, ale brakuje pełnej integracji usług i taryf, szczególnie z kolejami regionalnymi. Aglomeracja boryka się z problemem zwiększonego ruchu samochodowego i zatłoczenia, niedawno na obszarach podmiejskich powstało wiele osiedli mieszkaniowych i inwestycji komercyjnych, a dalsze są w realizacji. Duży udział przemysłu ciężkiego. Miasto zostanie podłączone do systemu szybkiej kolei łączącego je ze stolicą, co znacznie zmieni aktualną ofertę transportu kolejowego.

Wizja strategiczna i wyzwania? Czy istnieją? Wykonalność/prawdopodobne oddziaływania? Jak możemy je zrealizować? Czy istnieją duże rozbieżności pomiędzy gminami w zakresie planowania i polityki?

Jakie są główne problemy transportowe? Niezrównoważona/niewydajna struktura popytu? Niskie wykorzystanie TP? Rozlewanie się miasta? Zatłoczenia?

Z jakimi problemami transportowymi miasto będzie musiało się zmierzyć w przyszłości? Reorganizacja/kolei regionalnych celem uwzględnienia szybkiej kolei? Dalsze nieskoordynowane zagospodarowanie przestrzenne?

W jaki sposób najlepiej ocenić i zweryfikować pozytywnie/negatywnie te czynniki? Analiza przestrzenna GIS i model transportu z uwzględnieniem zagospodarowania przestrzennego (wzorce zagospodarowania i ich oddziaływanie)? Przegląd koncepcji TP dla aglomeracji (potencjał, niezawodność, multimodalność, dostępność finansowa, zasięg i dostępność obszarowa)? Modelowanie popytu?

Jak możemy zapewnić trwałość wykonanej pracy? Utworzenie aglomeracyjnego wydziału planowania? Informacja zwrotna i zalecenia dotyczące planów zagospodarowania przestrzennego? Konsultacje z poszczególnymi interesariuszami z sektora kolejowego i sformułowanie zaleceń dla nich?

JASPERS

Joint Assistance to Support Projects in European Regions

http://jaspers.eib.org